

VALINTAKOE

POLITIIKKATIETEIDEN JA SOSIOLOGIAN HAKUKOHDE

31.5.2017

Lapin yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Valintakoekirja: Göran Therborn: Maailma – Aloittelijan opas

Vastaajan tiedot:

Sukunimi

Etunimet

Henkilötunnus

Pisteet yhteensä: __ /60 (tarkastaja täyttää)

Tarkasta, että tehtäväpaperissa on 11 sivua sekä aineistoja yhteensä 7 sivua (Aineisto 1 ja Aineisto 2).

Kunkin vastauksen on mahdollista sille annettuun vastaustilaan.

Nimi: _____
Henkilötunnus: _____

Tehtävä 1. Valitse vastausvaihtoehdoista oikea rastittamalla [x]. Saat oikeasta valinnasta 0,25 pistettä ja väärästä nolla pistettä. (5 p)

i) Perinteisessä eteläaasialaisessa hindulaisessa perhejärjestelmässä

- avioliitto solmitaan verrattain vanhana
- avioliitto on aina ja ehdottomasti yksiavioinen
- samasta suvusta naiminen on suotavaa
- uskonnon mukaan naispuolinen leski ei voi mennä uudelleen naimisiin, vaikka se olisi maallisessa laissa sallittu

ii) Niin kutsuttu akseliaika (*Achsenzeit*) tarkoittaa

- täysi-ikäiseksi tulemista perinteisessä pohjoiseurooppalaisessa perhemallissa
- Euroopan teollista vallankumousta seurannutta kulttuurista muutosta
- suurten maailmanuskontojen yhteen osuvaa syntyäikää
- Ranskan ja Venäjän vallankumousten välistä suurten vallankumousten aikaa

iii) ”Nollas” maailmansota tarkoittaa

- 30-vuotista sotaa 1618-48
- Ranskan ja Iso-Britannian välisiä sotia 1750-1815
- Saksan ja Ranskan sotaa 1870-71
- Venäjän ja Japanin sotaa 1904–05

iv) Komintern oli

- vanhan saksalaisen työväenliikkeen suojeluskuntasiipi
- vuonna 1917 perustettu hyväntekeväisyysjärjestö sotavankien auttamiseksi
- vuonna 1919 perustettu kommunistinen järjestö maailmanvallankumouksen edistämiseksi
- Neuvostoliiton kylmän sodan aikainen peitejärjestö kansainväliseen joukkotiedotukseen vaikuttamiseksi

___/1 p

Nimi: _____
Henkilötunnus: _____

v) Adam Smith kirjoitti teoksen

- Lajien synty
- Unien tulkinta
- Kansakuntien varallisuus
- Länsimaiden perikato

vi) Mitä olivat ”valkoiset dominiot”?

- ryhmä Vatikaanissa vaikuttaneita vanhoillisia kardinaaleja
- perinteinen nimitys maapallon napa-alueille
- Australia, Kanada, Uusi-Seelanti ja Etelä-Afrikka ennen brittien siirtomaavallan purkautumista
- rotuerottelua kannattaneet osavaltiot Yhdysvalloissa

vii) Kenen ajatteluun teesi ”sosialismi yhdessä maassa” on tapana liittää?

- Karl Marxin
- V.I. Leninin
- Josef Stalinin
- Olof Palmén

viii) Toisen maailmansodan jälkeen Japanin keisari

- lähti maanpakoon
- syrjäytettiin valtaistuimelta yksityiskansalaiseksi
- tuomittiin sotarikoksista kuolemaan
- säilytti muodollisen asemansa japanilaisten ainoana ehtona rauhan hyväksymiselle

___/1 p

Nimi: _____
Henkilötunnus: _____

ix) Representaation käsite roomalaisessa laissa tarkoitti

- keisarin edustavuutta tai hänen valtansa loistokkuutta
- edustamista, siten kuin esimerkiksi poliittiseen virkaan valittu voi edustaa kansaa
- oikeustapauksen käsittelyä uudelleen korkeammassa oikeusasteessa
- uuden avioliiton solmimista avioeron tai leskeytymisen jälkeen

x) "Washingtonin konsensus" viittaa

- Yhdysvaltain hallinnon yksituumaisuuteen toisen maailmansodan aikana
- toisen maailmansodan voittajavaltioiden sopimukseen Euroopan jakamisesta etupiireihin
- ns. sotilasteollisen kompleksin nousuun Yhdysvalloissa 1950-luvulla
- Maailmanpankin ja IMF:n linjaukseen, joka kiteyttää uusliberalistisen talouspolitiikan

xi) Kansainvälisten siirtolaisten määrä vuonna 2005 oli suurin

- Afrikassa
- Aasiassa
- Euroopassa
- Pohjois-Amerikassa

xii) Maailman suurin yksityinen työnantaja on

- vähittäiskauppa Wal-Mart
- pikaruokaketju McDonald's
- jakelu- ja logistiikkayritys UPS
- elintarvikeyritys United Fruit Company

___/1 p

Nimi: _____
Henkilötunnus: _____

xiii) Viime aikojen aktiivisin ja menestyksellisin uskonnollinen käännöittäjä maailmanlaajuisesti on

- buddhalaisuus
- islam
- kristinusko, roomalaiskatolinen
- kristinusko, protestanttinen

xiv) Ihmisväestössä luonnonoloissa

- äidin, isän ja lasten ydinperhe on vallitseva perhemuoto
- naisten eliniän odote on noin 73 vuotta
- syntyy lähes yhtä paljon tyttö- ja poikalapsia
- syntyy 105–106 poikaa sataa tyttöä kohti

xv) Äärimmäisen köyhiä ihmisiä on 1 377 miljoonaa, 21 % maailman väestöstä. He ansaitsevat

- ei käytännössä mitään, he elävät pääosin rahatalouden ulkopuolella
- alle 1,25 \$ päivässä
- alle 2,50 \$ päivässä
- vähemmän kuin 25 % kansallisesta minimipalkasta

xvi) Miehet jatkavat työntekoa yli 65-vuotiaaksi useimmin

- Euroopassa
- Itä- ja Kaakkois-Aasiassa
- Kiinassa
- Saharan eteläpuolisessa Afrikassa

___/1 p

Nimi: _____
 Henkilötunnus: _____

xvii) *Code Napoléon* oli

- Ranskan vuoden 1804 siviililaki
- upseerien, virkamiesten ja diplomaattien yleinen arvojärjestelmä 1800-luvulla
- naisten pukeutumista 1900-luvun alkuun saakka säädellyt soveliaisuusnormisto
- liittoutuneiden toisessa maailmansodassa käyttämä salakirjoitusjärjestelmä

xviii) WTO on

- Maailman tullijärjestö
- OECD:n talousennustelaitos
- Maailman kauppajärjestö
- Nato-maiden poliittinen huippukokous

xix) Itä-Aasiassa ennen länsimaiden vaikutusta ja modernisaatiota

- uskonnolla ja kirkolla oli korkein valta
- oli jatkuvia uskonsotia ja uskonnollisia herätyksiä
- uskonto oli alisteinen maallisille hallitsijoille ja maalliselle etiikalle
- ei käytännössä tunnettu uskonnollisia tai maagisia rituaaleja

xx) Television satelliittilähetykset alkoivat

- 1930-luvulla ja tulivat tunnetuksi Berliinin olympialaisista 1936
- 1960-luvulla ja herättivät huomiota jalkapallon MM-kisojen 1966 aikana
- 1970-luvulla ja Suomesta ensimmäisen kerran Helsingin ETY-kokouksesta 1975
- 1985, kun liennytyys vapautti suurvaltojen sotilasteknologiaa siviilikäyttöön

___/1 p

Yhteensä /5p

Nimi: _____
Henkilötunnus: _____

Tehtävä 2. Selitä lyhyesti Therbornin teoksen pohjalta seuraavat käsitteet. (10 p)

Kolonialismi

/2p

Luokka yhteiskunnallisena voimana

/2p

Perhe- ja sukupuolijärjestelmä

/2p

Globaali kaupunki

/2p

Kulttuuri

/2p

Yhteensä /10p

AINEISTO 1

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Hallituksen strategiaistunto 26.9.2016

HALLITUKSEN LINJAUS ARKTISEN STRATEGIAN PÄIVITYKSEN PAINOPISTEISTÄ

Suomen arktinen strategia julkaistiin elokuussa 2013. Strategian päivityksessä täsmennetään hallituksen tavoitteita niin arktiseen kehitykseen kuin Suomen arktiseen rooliin liittyen. Niin ikään päivityksessä käydään läpi olemassa olevan strategian tavoitteet ja toimet hallitusohjelman tavoitteiden ja painopistealueiden näkökulmasta sekä priorisoidaan strategian toimenpiteitä. Päivityksessä on huomioitu vuonna 2015 julkaistujen raporttien *Kasvua pohjoisesta* ja *Pohjoinen tahtotilas* suositukset sekä huhtikuussa 2016 julkaistu EU:n arktinen tiedonanto.

Tavoiteltu kehitys arktisella alueella

Arktisen toimintaympäristön globaali merkitys kasvaa. Ilmastonmuutoksen vaikutusten ehkäiseminen, ympäristönsuojelu ja kansainvälisen politiikan kysymykset tiivistävät vuoropuhelua arktisista kysymyksistä. Keskeytymättömällä ja aktiivisella kansainvälisellä yhteistyöllä kyetään neuvotteluteitse ratkaisemaan esiin nousevat ristiriitatilanteet. Arktinen alue säilyy turvallisuuspoliittisesti vakaana, joskin kasvavien intressien alueena.

Poikkeuksellinen arktinen ympäristö pystytään säilyttämään yhteisin varautumis- ja

suojelutoimin. Arktisen alueen merkityksen kasvun myötä avautuvia uusia mahdollisuuksia hyödynnetään työllisyyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi kestäväen kehityksen asettamissa rajoissa.

Myös näistä periaatteista vallitsee laaja kansainvälinen yhteisymmärrys. Arktisten yhteisöjen ja alkuperäiskansojen elinvoima vahvistuu, ja monipuoliset verkostot tiivistyvät niin arktisten yhteisöjen kesken kuin niiden välilläkin.

Suomen arktinen ulko- ja EU-politiikka

Suomi pyrkii vahvistamaan arktisen alueen turvallisuuspoliittista vakautta ja lisäämään elinvoimaa kestäväen kehityksen reunaehtojen rajoissa. Hallituksen tavoitteena on, että Suomi on johtava toimija kansainvälisessä arktisessa politiikassa niin Euroopan unionissa kuin globaalistikin. Tavoitteena on myös, että Suomi on keskeinen ratkaisujen tuottaja erilaisiin arktisen kehityksen pulmakysymyksiin niin innovatiivisten tuotteiden kuin toimintatapojenkin kautta. Hyödyntämällä vahvemmin suomalaista osaamista arktisen alueen kehityksessä voidaan saavuttaa merkittäviä kestäväen kasvun ja työllisyyden vaikutuksia myös kotimaassa. Alkuperäiskansojen oikeuksien

edistäminen on keskeinen osa Suomen arktista politiikkaa.

Näkyvyyden ja vaikuttavuuden vahvistaminen arktisessa politiikassa edellyttää käynnissä olevien ja alkavien Suomen puheenjohtajuuksien, etenkin Arktisessa neuvostossa ja Arktisessa talousneuvostossa, tehokasta hyödyntämistä kansainvälisen dialogin ja arktisen politiikkamme tavoitteiden hyväksi. Tätä tavoitteellista työtä on jatkettava myös puheenjohtajuuskausien jälkeen. Suomi edistää arktisen toimintaympäristön vakautta ja turvallisuutta kehittämällä alueella laaja-alaista, normiperusteista monenkeskistä yhteistyötä. Arktisessa neuvostossa erityinen painoarvo on

yhteistyön edistäminen neuvoston kahden päätehtävän, ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen alalla.

Suomi pitää Euroopan unionia keskeisenä arktisen alueen toimijana ja tukee EU:n arktisen politiikan vahvistumista. Suomen näkö-

kulmasta arktisen politiikan tulisi olla yksi EU:n ulkosuhdetoiminnan painopistealueita. Suomi vaikuttaa Euroopan unionissa EU:n kolmannen arktisen tiedonannon Suomen arktisen strategian mukaisten tavoitteiden toimeenpanoon.

Arktisen strategian päivityksen prioriteetit

Suomen vuonna 2013 julkaistun arktisen strategian päälinjat ovat edelleen voimassa. Arktisesta toiminnasta halutaan Suomelle kasvua ja kilpailukykyä arktista ympäristöä kunnioittaen. Suomi vastaa ilmastonmuutoksen ja ympäristönsuojelun haasteisiin kansainvälisen yhteistyön kautta. Arktisen neuvoston puheenjohtajuus ja kansainväliset sopimukset sekä järjestöt ovat keskeiset vaikuttamisen väylät.

Arktisuus on yksi keskeinen näkökulma toteutettaessa hallituksen toimintasuunnitelman kärkihankkeita. Erityisen tärkeää on huomioida se työllisyyden ja kilpailukyvyn kärkihankkeissa, esimerkiksi cleantechin ja biotalouden toimenpiteissä. Lisäksi Team Finlandin

kasvuohjelmat, maakuvatyö ja matkailun edistäminen tukevat osaltaan arktisen politiikan toteuttamista.

Hyödyntääkseen Suomen arktista sijaintia ja suomalaista kylmäosaamista hallitus tehostaa jo olemassa olevien tuki-instrumenttien, etenkin Finpron ja Team Finlandin kasvuohjelmien käyttöä. Hallitus purkaa lainsäädännöllisiä ja muita esteitä, esimerkiksi työvoiman liikkuvuuden esteitä Pohjoismaissa ja jäänmurtajien myynnin esteitä USA:han. Hallitus edistää isoja infrastruktuurin hankkeita ja suomalaisten konsortioiden kokoamista sekä Suomen arktista matkailubrändiä.

Päivityksessä halutaan kiinnittää erityishuomiota kolmeen kysymykseen:

Suomen arktinen osaaminen, kestävä matkailu ja infrastruktuurin ratkaisut

1 Strategiassa määritellyt *arktisen osaamisen* tavoitteet ovat yhä edelleen ajankohtaisia. Arktista tutkimusta on vahvistettu eri toimin, ja käytännössä kaikki vuoden 2013 strategiassa identifioidut toimet on joko toteutettu tai ne ovat luonteeltaan jatkuvaa toimintaa. On välttämätöntä hyödyntää tutkimusta muun muassa kylmässä työskentelyssä, energiatehokkaassa rakentamisessa ja vakauden säilyttämisessä. Arktisen osaamisen ylläpitäminen, kehittäminen ja markkinoiminen on keskeistä liiketoimintamahdollisuuksien luomisen ja hyödyntämisen kannalta.

2 *Matkailuliiketoiminnan* kasvu arktisella alueella edellyttää vastuullisuutta, joka ottaa huomioon luonnon haavoittuvuuden, alkuperäiskansojen oikeudet sekä turvallisuuden ja laadun varmistamisen. Kestävässä

matkailu-destinaatio-ohjelmassa kiinnitetään huomiota kestävyuden kaikkiin osa-alueisiin. Ohjelman toteutus vaatii onnistuakseen räätälöityä, sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Arktisuus nostetaan kansainvälisen matkailumarkkinoinnin kärjeksi Suomen markkinointiviestintästrategiassa. Tavoitteena on, että arktisuuden liittyvät attributit vahvistuvat positiivisesti.

3 *Infrastruktuurin* keskeiset ratkaisut ovat yhteydessä valmisteilla oleviin selvityksiin Koilliskaapelin tietoliikennekaapelista, arktisen alueen langattomasta verkkohankkeesta ja Helsingin ja Tallinnan välisestä tunnelihankkeesta. Selvitysten valmistuttua on mahdollista muodostaa laajempi visio infrastruktuurin osalta ja ottaa kantaa hankkeisiin hallituksessa.

Päivitetyn strategian toteutumisen seuranta

Arktisen strategian päivityksestä laaditaan konkreettinen toimenpidesuunnitelma. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan hallituksen strategiaistunnoissa. Hallituksen strategiasihteeristö työstää yhteistyössä minis-

teriöiden kanssa konkreettisen toimenpidesuunnitelman, jossa täsmennetään kunkin painopistesektorin ja keskeisten toimenpiteiden sisältö, aikataulu ja vastuutaho.

ARKTISEN STRATEGIAN PAINOPISTEET

ARKTINEN ULKO- JA EU-POLITIIKKA

- AN-puheenjohtajuuden vahva hoito
- Arktisten ja pohjoismaisten asioiden synergiat
- BEACin ja PU:n hyödyntäminen
- Kahdenväliset arktiset kumppanuudet
- Johtajuus EU:n arktisessa politiikassa
- Kv. ympäristösopimukset ja yhteistyö

KESTÄVÄ MATKAILU

- Kestävä matkailu-destinaatio-ohjelma
- Räätelöity sektoreiden välinen yhteistyö
- Kv. matkailumarkkinoinnin kärki
- Stopover-palvelujen kehittäminen

ARKTINEN OSAAMINEN

- Tutkimuksen hyödyntäminen
- Kylmäosaamisen ylläpitäminen, kehittäminen ja markkinoiminen
- Liiketoimintamahdollisuuksien luominen ja hyödyntäminen

Suomi pyrkii vahvistamaan arktisen alueen ympäristön suojelua, turvallisuuspoliittista vakautta ja lisäämään alueen elinvoimaa kestävän kehityksen reunaehtojen rajoissa.

TAVOITTEENA ON,
ETTÄ SUOMI ON

**Johtava toimija
kansainvälisessä
arktisessa politiikassa**

JA

**Keskeinen
ratkaisujen tuottaja
arktisen kehityksen
pulmiin**

Hyödyntämällä vahvemmin suomalaista osaamista arktisen alueen kehityksessä voidaan saavuttaa merkittäviä kestävän kasvun ja työllisyyden vaikutuksia myös kotimaassa.

Alkuperäiskansojen etujen edistäminen on keskeinen osa Suomen arktista politiikkaa.

INFRASTRUKTUURI

- Koilliskaapeli-selvitys
- Esiselvitys langattomasta verkosta
- Muu infran kehitys

AINEISTO 2

Kaleva, Pääkirjoitus 11.10.2010

Lapsiperheissä sitkeä köyhyys

Sadattuhannet suomalaislapset elävät köyhyydessä. Lapsiköyhyys on romahtanut samalle tasolle kuin 1970-luvun Suomessa.

Lapsiköyhyys on lähes kolminkertaistunut edellisestä lamasta. 2000-luvun hyvien vuosien talouskasvu ei koskaan yltänyt köyhimpiin lapsiperheisiin.

Köyhyys on yleisintä yksinhuoltajaperheissä, mutta lapsiköyhyys on tuttu asia myös suurperheissä. Riskitekijöitä köyhyyteen ovat vanhempien työttömyys, matala koulutustaso ja vanhempien nuori ikä.

Kahden vanhemman perheissä perheen tulotaso kohenee yleensä nopeasti pikkulapsivaiheen jälkeen, mutta yksinhuoltajaperheissä vasta myöhemmin, lasten ollessa jo kouluikässä.

Suurin syy lapsiperheiden ahdinkoon on se, että tulonsiirrot kuten lapsilisät ja kotihoidontuki ovat jääneet ajastaan jälkeen. Pienistä korotuksista huolimatta suurta ja mullistavaa ei ole tapahtunut sitten 1990-luvun suurten lamavuosien, jolloin etuuksia leikattiin rankalla kädellä.

Tulonsiirrot ovat yhä edellistä lamaa alemmalla tasolla. Suhteellisen köyhyyden ohella monissa lapsiperheissä koetaan myös todellista aineellista puutetta ruuasta, vaatteista ja tavarasta.

Kaikki tunnustavat, että työ on parasta lääketä köyhyyden torjunnassa. Aina työtä ei kuitenkaan ole saatavilla tai sen vastaanottaminen on mahdotonta. Palkkatyökään ei välttämättä pelasta köyhyydeltä, sillä työstä saatava ansio voi olla niin pieni, ettei se millään riitä perheen tarpeisiin.

Varsinkin yhden huoltajien talouksissa on huomattu työaikojen muuttuminen epätyypilliseksi, jolloin lastenhoidon järjestäminen osoittautuu usein ylivoimaiseksi. Vaikka lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoidon, sitä on monin paikoin vaikea saada virka-ajan ulkopuolella.

Suurperheissä puolestaan on usein käytännön sanelema pakko, että vain toinen vanhemmista voi osallistua palkkatyöhön.

Köyhyyden seurauksena lapset jäävät osattomiksi, kun heillä ei ole varaa olla mukana kaveripiirin harrastus- ja kulutusrienoissa. Pienituloisten perheiden on usein vaikea hankkia lapsilleen uusia vaatteita ja urheilutarvikkeita, jolloin lapset häpeävät köyhyyttään.

Lapset ja nuoret kantavat köyhyyden taakkaa ja ovat huolissaan vanhempiensa jaksamisesta. Köyhyys koskettaa kaikkia perheenjäseniä ja lapset murehtivat, miten ostokset ja laskut saadaan maksetuksi.

Pätkätyöläisyyden, työttömyyden, syrjäytymisen, pienipalkkaisuuden ja sosiaaliturvan riittämättömyyden tilkkeeksi tarvitaan yhteiskunnan nykyistä vankempaa vastuunkantoa. Työn ohella lapsiperheet tarvitsevat tulonsiirtoja.

Esillä on ollut lapsilisien sitominen indeksiin, maksuajan pidentäminen, kotihoidontuen ja toimeentuloturvan korottaminen. Suomessa sosiaaliturva on vain kohtuullista eurooppalaista tasoa.

Etuuksien korotus näyttää epätodennäköiseltä, sillä edessä oleva vakauttaminen pikemminkin karsii kuin lisää tulonsiirtoja.

Aamulehti, Pääkirjoitus 10.12.2016

Taistelua syrjäytymistä vastaan

Kuluneen viikon surulliset ja huolestuttavat uutiset ovat nostaneet syrjäytymisen jälleen ajankohtaiseksi puheenaiheeksi.

Imatran kolme kuolonuhria vaatineesta joukkosurmasta epäillään tällä hetkellä 23-vuotiaasta paikkakuntalaista miestä, joka on tuomittu aiemmin väkivalta- ja omaisuusrikoksista. Hän on ollut vankilassa tapon yrityksestä.

Poliisin mukaan surmatyön taustalla vaikuttaisi olevan syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia (AL 4.12.). Vastaavia piirteitä on yhdistetty moneen muuhunkin joukkosurmaajaan.

Jokaisen joukkosurman jälkeen julkisuudessa toistetaan samat kysymykset: miksi ihmisen aikeita ei osattu ennakoida, ja kuinka monta vastaavaa tapausta vielä tarvitaan, ennen kuin "päättäjät" heräävät. Vastauksia heiltä saadaan harvemmin.

Syrjäytymisen yhdestä lieveilmiöstä saatettiin nähdä viitteitä itsenäisyyspäivänä, kun kansallissosialistista maailmankuvaa tunnustava Pohjoismainen vastarintaliike ja äärioikeistolaiseksi profiloitunut 612-soihtukulkue marssivat Helsingissä.

Sisäministeriö linjasi jo vuonna 2011, että syrjäytyminen on Suomen suurin turvallisuusuhka. Syrjäytyminen voi useiden tutkijoiden mukaan ilmetä erilaisten ääri-ilmiöiden ja ääriajattelun lisääntymisenä.

Sekä kotimaiset että ulkomaiset ääriryhmät vetävät puoleensa syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia. Jälkimmäisistä tutuin esimerkki on äärijärjestö Isis, jonka riveihin on onnistuttu värväämään taistelijoita myös Suomesta.

Syrjäytyminen on iso yhteiskunnallinen kysymys, joka on perustellusti nostettu viime vuosina julkisen keskustelun vakioaiheeksi. Ainakin kahdesta asiasta ollaan valtakunnassa lähes yksimielisiä: syrjäytyminen on vakava sosiaalinen ongelma, joka tulee myös taloudellisesti todella kalliiksi.

Suomessa arvioidaan olevan tällä hetkellä noin 30 000 syrjäytynyttä nuorta, jotka eivät käy töissä tai koulussa eivätkä osallistu yhteiskunnalliseen toimintaan.

Syrjäytyminen on usein yhteydessä matalaan koulutustasoon. Suomessa vuosittain noin 10 000 nuorta jää peruskoulun varaan. Vuonna 2014 kaikista 16–64-vuotiaista perusasteen varassa oli 623 000 henkilöä. Heistä töissä kävi vain 272 000 henkilöä.

Taustalla vaikuttaa työelämän valtava muutos. Vielä 30 vuotta sitten Suomessa oli SAK:n mukaan lähes miljoona työpaikkaa, jotka edellyttivät tekijältään vain peruskoulua. Niistä on jäljellä kolmannes.

Ratkaisuksi tarjotaan vasemmalta perinteiseen tapaan vahvaa valtiota, oikealta suurempia vapauksia – ja vastuuta.

SAK ehdottaa perjantaina julkaistussa esitteessään oppivelvollisuusiän pidentämistä. SAK haluaisi jatkaa oppivelvollisuutta yhdellä vuodella toisen asteen puolelle. Hinnaksi oppimateriaaleineen tulisi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen lukujen pohjalta 17–27 miljoonaa euroa.

Elinkeinoelämän keskusliitto ei kannata aloitetta. Yhden, kaikkia nuoria koskevan ratkaisun sijaan se peräänkuuluttaa joustavia koulutuspolkuja ja "nykyistä parempaa yhteistyötä". Totta onkin, etteivät kaikki ratkaisut sovi kaikille. Järjestelmässä on oltava tilaa omille ratkaisuille.

Pohjimmiltaan kyse on hyvin ideologisista kysymyksistä. Kuinka suuri vastuu ihmisen odotetaan ottavan itsestään? Kuinka paljon valtion on kannettava vastuuta kansalaisistaan? Kuinka monta mahdollisuutta ihminen elämässä saa?

Pakottaminen on usein huono ratkaisu. Kestävämpää olisi puuttua syrjäytymisen syihin jo alkuvaiheessa. Nuorille on tarjottava laadukasta opintoneuvontaa ja autettava heitä löytämään itselleen parhaiten sopivat vaihtoehdot.

Aamulehti, Pääkirjoitus 26.11.2016

Miten käy eläkkeiden?

Suomalainen eläkejärjestelmä ja eläkepolitiikka osoittivat jälleen erikoisuutensa.

Eduskunta hyväksyi keskiviikkona hallituksen esityksen, jonka mukaan kansan- ja takuueläkkeitä leikataan ensi vuoden alussa 0,85 prosenttia. Samaan aikaan työeläkkeet kohoavat työeläkeindeksin mukaisesti 0,6 prosenttia. Päätöstä on perusteltu säästöillä, mutta kriitikkojen mukaan se heikentää pienituloisten asemaa entisestään.

Päätös on kuvaava esimerkki Suomen erikoisesta eläkejärjestelmästä. Suurien ikäluokkien eläkkeelle jäämisen aiheuttamia kustannuksia eli eläkepommia on pelätty 1980-luvulta asti. Sen oli määrä räjähtää 2010-luvun taitteessa heidän eläköityessään.

Lokakuussa julkaistu teos *Eläketurma – Miksi Suomeen tarvitaan uusi sukupolvisopimus* osoittaa, ettei eläkepommi ole ainoa eläkejärjestelmän ongelma. Sen mukaan koko eläkejärjestelmä on rakennettu kaltevalle pinnalle.

Kirjoittajien mukaan eläkkeistä luotiin suurille ikäluokille ikään kuin palkinto hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisesta. Paradoksaalisesti näistä eläkkeistä on teoksen mukaan tullut keskeinen syy julkisen talouden leikkauspolitiikkaan. Eläkemenot ovat kasvaneet kovaa vauhtia. Vuonna 2007 niitä maksettiin alle 18 miljardia euroa vuodessa. Vuonna 2014 summa oli paisunut 27 miljardiin euroon.

Kirjoittajien mukaan kulut eivät kuitenkaan johdu vain väestön ikääntymisestä, vaan siitä, että suurille ikäluokille maksetaan selvästi parempia keskieläkkeitä kuin vanhemmille eläkeläisluokille.

Työeläkkeitä ei leikata, koska niillä on erityinen juridinen asema. Perustuslakivaliokunta linjasi 1960-luvulla, että työsuhteessa karttuva eläke on ihmisen omaisuutta, ja perustuslaissa todetaan, että jokaisen omaisuus on turvattu. Ansaittua työeläkettä ei näin ollen voi menettää. Eläkkeet ovat myös poliittisesti tulenarka aihe. Tuntuvien leikkausten ehdottaminen työeläkkeisiin olisi suurten ikäluokkien suosimalla poliitikolta lähestulkoon poliittinen itsemurha. Toisaalta korotusten lupaaminen on takuvarma keino päästä varttuneiden ja aktiivisesti äänestävien kansalaisten suosioon.

Viimeksi eläkepopulismista on syytetty sd:n entistä kansanedustajaa **Kimmo Kiljusta**. Eduskunnan käsittelyyn on tulossa Kiljusen käynnistämä kansalaisaloite, jossa vaaditaan työeläkkeiden sitomista ainoastaan yleiseen palkkatasoon. Aloitteella on yli 84 000 allekirjoittajaa.

Kiljunen pitää eläkeläisköyhyyttä häpeällisenä ongelmana. Monien tulkintojen mukaan eläkeläisköyhyyttä torjuttaisiin tehokkaammin panostamalla kansan- ja takuueläkkeisiin työeläkkeiden sijaan.

Eläkejärjestelmä on kiistatta hieman vaikeaselkoinen. Entistä monimutkaisemman siitä tekevät eläkerahastot. Niiden toimintaperiaatteesta täysin kattava kuva lienee vain korkean tason asiantuntijoilla.

Ei siis ihme, jos eläkeasioista kiinnostuminen tuntuu ajoittain hankalalta. Motivaatiota ottaa asioista selvää laskee ennestänsä se, että nuorena eläkeasiat tuntuvat hämmöttävän ikuisuuksien päässä – etenkin, jos eläkeikää vielä entisestään nostetaan. Nuorten apaattisuus vaaliurnilla antaa vanhemmille sukupolville käytännössä vapaat kädet päättää kaikkien eläkkeistä. Olisi kyynistä ajatella, että jokainen sukupolvi välittäisi vain omasta edustaan, mutta tarkoituksenmukaista olisi saada keskusteluun mukaan mahdollisimman monen ikäpolven edustajia.

Kenenkään intresseissä tuskin on lietsoa eläkkeistä puhkeavaa sukupolvisotaa. Sukupolvien välistä keskustelua ja yhteistyötä sen sijaan kaivattaisiin. Tuskin vanhemmat haluavat syödä lastensa toimeentuloa.